

EVIS VASILI

**FJALORI POLITIK NË TEKSTET SHKOLLORE –
ROLI DHE RËNDËSIA E TEKSTEVE POLITIKE
NË MËSIM**

Gjuha është e pranishme kudo. Nëpërmjet fjalëve ne komunikojmë me të tjerët, grindemi, bindim dhe gjejmë kompromise. Dhe ai që dëshiron të kuptojë politikën, duhet të kuptojë gjuhën si dhe të përdorë dhe të shfrytëzojë pastaj politikanët dhe mediat.

Një pjesë përbërëse thelbësore e kulturës demokratike është internalizimi apo integrimi i rregullave demokratike të lojës. Dhe kjo arrihet më së miri pikërisht duke e përjetuar demokracinë që në moshë të herët. Në shoqërinë tonë të medias dhe të informacionit po bëhet gjithnjë e më i rëndësishëm fakti, që informacionet e shumta, që marrim çdo ditë, të filtrohen dhe të klasifikohen. Sigurisht shkolla është një nga vendet më të rëndësishme ku kjo mund të mësohet dhe provohet. Shkëmbimi komunikativ, kultura e diskutimit, ndërgjegjësimi ndaj problemeve, aftësia për të punuar në ekip, vetë-iniciativa dhe gatishmëria për të vepruar janë baza që ndërmjetësohen pikërisht këtu, në shkollë. Pra, shkolla është një vend i demokracisë ku nxënësit mund të sjellin propozime konstruktive dhe mund të negociojnë, por në të njëjtën kohë, ato mësojnë respektin dhe tolerancën kur implementohen edhe ide të tjera.

Faktikisht politika dhe diskutimet politike janë pjesë përbërëse e së tashmes sonë. Prandaj, rezulton e nevojshme që edhe temat dhe tekstet politike të trajtohen në programet mësimore duke u bërë pjesë e mësimi dhe e edukimit në shkollë. Misioni i shkollës është që të përgatisë nxënësit për pozicionet e tyre si qytetarë në një shtet liberal demokratik dhe t'i aftësojë ata të marrin përgjegjësi për këto pozicione. Për të realizuar këtë mision, edukimi politik duhet t'i mbështesë nxënësit në radhë të parë në zhvillimin e gjykitimit të pavarur dhe të mirëkuptimit shoqëror në mënyrë që të garantojë

pjekurinë e pjesëmarrësve të së ardhmes në proceset demokratike të vendimmarrjes. Pra, mendimi i pavarur, peshimi i mendimeve si dhe aftësia politike për të gjykuar dhe vepruar janë qëllime të edukimit politik dhe baza të domosdoshme të demokracisë sonë. Nxënësit duhet të kenë aftësinë dhe në të njëjtën kohë vetëbesimin për të formuar demokracinë dhe për të marrë pjesë aktive në të. Përveç kompetencës për zgjidhjen e konflikteve personale, fëmijët ndihen tashmë sikur bëjnë pjesë në komunitete: si pjesë e familjes së tyre, e klasës së tyre, e lagjes së tyre, e qytetit të tyre dhe kështu me radhë. Në këtë kuptim mund të fillojë edukimi politik dhe të diskutohen me nxënësit edhe çështje më të mëdha si p.sh. Si organizohet shoqëria jonë? Çfarë interesash kanë grupe të ndryshme dhe se si mund t'i organizojmë ne këto interesa për t'i zgjidhur në fund konfliktet në mënyrë paqësore?

Qëllimi i edukimit politik është ankorimi i koncepteve demokratike. Tashmë nxënësit e shkollave fillore e tetëvjeçare shpesh kanë një kuptim të drejtësisë dhe të padrejtësisë – prandaj edhe zgjidhjet negociuese për problemet, si dhe toleranca dhe respekti për mendime të tjera janë dy kompetenca thelbësore që mund të fillojnë në mënyrë ideale që në këtë moshë. Pikërisht nëpërmjet teksteve politike nxënësit duhet të aftësohen të analizojnë një situatë politike dhe interesat e tyre. Ata duhet të udhëhiqen dhe inkurajohen në kuptimin e rendit themelor të lirë demokratik në veçanti për veprimin aktiv politik dhe social, për të menduar në mënyrë të pavarur dhe për të rimenduar në mënyrë kritike siguritë e supozuara, strukturat ekzistuese shoqërore dhe situatat politike. Në mënyrë që tekstet të kuptohen, duhet që gjuha të zotërohet. Zakonisht nxënësit kanë vështirësi me tekstet e specializuara dhe në përgjithësi me gjuhën e specialiteteve. Ndryshe nga lëndët e tjera, edukimi politik ka disa disiplina referuese (politikë, sociologji, ekonomi), të cilat kanë gjuhën e tyre të specialitetit. Këtu futet gjithashtu edhe gjuha e politikës, e cila nuk është gjuha e shkencës, por përsëritet në shprehje konkrete gjuhësore të realitetit politik. Në mësimin apo tekstet politike nxënësit ushtrojnë dhe praktikojnë përdorimin aktiv të gjuhës si një mjet politik, ku përzgjidhen materiale, në të cilat vetë gjuha është tema. Gjuha në edukimin politik ka rëndësi qendrore në aspektin e konceptimit dhe të medialitetit. Prandaj, në edukimin e specialitetit duhet të merren parasysh më shumë strukturat specifike gjuhësore. T'i

transmetosh këto në edukimin politik do të thotë, që nxënësve duhet t'u mundësohet të përdorin gjuhën dhe të folurit e tyre, në një mënyrë që ata të mund të marrin pjesë në jetën shoqërore.

Detyrat me shkrim apo të shprehurit me shkrim kërkojnë në fakt nga nxënësit aftësi të tjera në krahasim me ato në komunikimin me gojë. Me qëllim që nxënësit të zotërojnë gjuhën e specialitetit, terminologjinë në edukimin politik, duke përfshirë këtu specifikat dhe mjetet gjuhësore, të cilat nevojiten për detyra komunikuese, mësimi dhe detyrat duhet të jenë të organizuara në mënyrë të tillë, që të mundësojnë të mësuarit gjuhësor dhe atë në fushën e specialitetit. Pikërisht tekstet, në çfarëdo forme ato paraqiten, janë burimet më të rëndësishme të informacionit për edukimin politik. Ndër llojet klasike të teksteve politike mund të përmenden: artikuj gazetalesh, komente, pamflete, letra, protokolle, raporte mbi ngjarjet dhe situatat, letra të hapura, anketa, fjalime, statute, propaganda etj., por edhe paraqitje grafike, si diagrama, grafikë, statistika, foto, karikatura, filma etj. Nëse hedhim një vështrim tek llojet e teksteve politike, vihet re se nxënësit mund të vlerësojnë me vështirësi realitetin politik dhe format e tij të shprehjes. Me këto lloj tekstesh shumë nxënës kanë vështirësi, pikërisht për shkak të stilit individual të teksteve politike. Por nxënësit duhet ta zotërojnë gjuhën e politikës. Nxënësit duhet të mësojnë strategji të ndryshme, se si ata të mundësojnë aksesin apo qasjen me këto tekste. Nxënësve duhet t'u ndërmjetësohet aftësia për t'u marrë me tekste të tilla dhe kështu për të mësuar të kuptojnë realitetin politik. Atyre u nevojiten gjithashtu edhe njohuri për struktura gjuhësore në fushën e politikës. Prandaj për një riprodhim të mirë në mënyrën e duhur të tekstit, nxënësit duhet të kenë edhe një mbështetje nga ana gjuhësore. Duke aktivizuar njohuritë paraprake të tyre dhe duke i orientuar nëpërmjet pyetjeve drejtuese, nxënësve u mundësohet që ata të lidhin tashmë njohuritë e tyre me informacionin e ri nga teksti. Nëpërmjet kësaj reduktohen edhe vështirësitë gjatë leximit.

Parimet didaktike

Për t'u përballur me problemet e situatës politike, parimet didaktike ofrojnë një skelet bazë për orientimin e edukimit politik. Mësuesit duhet të përpiqen të zbatojnë rregullisht në mësimin e tyre

mundësisht shumë nga këto parime, me qëllim për të arritur kështu një mësim të një cilësie të lartë në kuptimin e didaktikës politike. Por kjo nuk do të thotë, që në çdo orë mësimi apo në çdo shembull mësimi të mund të zbatohen të gjitha parime.

1. Parimi i polemikave/orientimi ndaj konflikteve – Nuk ka një këndvështrim “të drejtë” politik, prandaj është e rëndësishme të ofrohen perspektiva të ndryshme (të paktën dy) politike për një çështje. Politika është e lidhur gjithnjë me vendndodhjen dhe interesat, prandaj në vetvete është e “pavarur”. Në mënyrë që nxënësit të mund të mos manipulohen politikisht vetëm në njërin anë, duhet të ofrohen gjithnjë pozicione kontroverse. Kështu nxënësit arrijnë të japin mendime dhe gjykime të ndryshme politike.

2. Lidhja me jetën e përditshme/ – Edukimi politik duhet të orientohet tek interesat e nxënësve. Kështu që është e mundur të ndërtohet mbi përvojat e mëparshme dhe të arrihet një motivacion në rritje. Këto përvoja të mëparshme duhet të zhvillohen më tej në mësim. Ndikimet e vendimeve dhe proceseve politike në jetën e nxënësve duhet të qëndrojnë në fokusin e mësimi të edukimit politik. Edhe problemet jetësore në botë të nxënësve (p.sh. frika nga migrimi apo presioni për performancën shkollore) duhet të trajtohen dhe të hulumtohen sipas moshës.

3. Orientimi ndaj problemeve/ – Mësimi në edukimin politik duhet të orientohet gjithnjë tek problemet politike. Këtu duhet të kuptohen rrethanat, që kërkojnë një zgjidhje politike. Në këtë mënyrë i ndërmjetësohet nxënësve ajo gjë, që konfliktet politike shpesh nuk kanë zgjidhje të thjeshta. Problemet kyçe të shoqërisë si p.sh. ekologjia, lufta dhe paqja, globalizimi, shpërndarja e resurseve, migrimi, etj. duhet të integrohen në mësim dhe të përpunohen sipas mundësisë në një kontekst aktual. Nëpërmjet këtij gjykimi këto probleme hyjnë në vetëdijen e nxënësve. Ndërkaq tregohet, se përse për zgjidhjen e këtij problemi takohen interesa të ndryshme.

4. Orientimi ndaj veprimit/ – Në fokus qëndron këtu konfrontimi në mënyrë të pavarur të nxënësve me edukimin politik. Një punë e pavarur e nxënësve është e orientuar ndaj veprimit vetëm nëse kjo vendoset në një kontekst politik, pra lidhet me nivelin e njohurive.

5. Orientimi shkencor/ – Pavarësisht nga domosdoshmëria e reduktimit didaktik një temë apo subjekt duhet të mësohet në shkollë në mënyrë që ajo të mund të lidhet me diskutimet shkencore. Prandaj, në mësim duhet të integrohet një shumëllojshmëri e perspektivave shkencore. Nxënësit duhet të njohin edhe metoda e teknika pune, që u përgjigjen kriterëve bazë shkencore, dhe t'i përdorin vetë ato. Këtu mund të nxitet kështu të mësuarit nëpërmjet kërkimit shkencor, në qoftë se nxënësit paraqesin rezultate, që janë të provueshme dhe të dëshmueshme

6. Të mësuarit nëpërmjet shembujve/ – Puna me raste konkrete është këtu në qendër të interesit. Nxënësit mund të kuptojnë më lehtë temat e strukturuara në mënyrë të shkurtuar dhe bazuar në këto mund të përpunojnë kontekste më të mëdha. Gjykimet në rregullat dhe parimet mund të mësohen pikërisht në këto raste. Detyra e mësuesve këtu është që rastet e veçanta t'i përgjithësojnë bashkë me nxënësit.

Orientimi i kompetencave në edukimin politik

Në fokus të mësimi të edukimit politik është zhvillimi për t'u bërë qytetarë përgjegjës. Pikënisje këtu nuk është në plan të parë sistemi politik i institucionalizuar, por botëkuptimi i nxënësve. Pra, nuk bëhet fjalë për një përpjekje të standardizimit të mësimi.

Nxënësit duhet të analizojnë në mënyrë kritike mesazhet politike. Metodatat për analizën e statistikave, fotove dhe teksteve duhet të hartohen dhe përpunohen bazuar në shembuj praktikë. Po kështu nxënësit duhet të mësojnë të artikulojnë dhe të shprehen si dhe të përdorin këtu media të ndryshme. (*Kompetenca metodologjike*)

Nxënësit duhet të marrin dhe të formulojnë vendime politike. Përveç kësaj vendimet vetjake dhe ato të të tjerëve duhet të shqyrtohen në mënyrë kritike. Vendimet duhet të vlerësohen në lidhje me rëndësinë e tyre si dhe me cilësinë objektive dhe logjike të argumentimit të tyre. Lidhja me interesat dhe vendndodhjen e vendimeve politike duhet të evidentohet në raste të ndryshme. Vendimet duhet të merren në pyetje në përputhshmërinë e tyre me të drejtat e njeriut dhe paragjykimet duhet të njihen. Nxënësit duhet të vihen në pozitën për të vlerësuar pasojat e vendimeve politike. (*Kompetenca e gjykit/marrjes së vendimeve*)

Nxënësit nuk duhet vetëm të mësojnë të gjykojnë pozicione politike dhe të shprehen për to, ata duhet gjithashtu të mësojnë të shprehin interesat e tyre dhe ato të tjerëve. Duhet të shfaqen mundësi për të drejtën demokratike për të vendosur bashkë me të tjerët. Mesazhet politike duhet të përhapen me ndihmën e mediave të ndryshme. Duhet të gjenden aleatë të mundshëm politikë midis përfaqësuesve politikë, partive dhe në shoqërinë civile. Nxënësit mësojnë të njohin vlerën dhe pashmangshmërinë e kompromiseve dhe të merren me vendimet e shumicës demokratike. (*Kompetenca e veprimit*)

Nxënësit duhet të lidhin me njëra-tjetrën nocionet e leksikut politik si p.sh. *demokraci, pushtet, sundim, legjitimitet, shtet* etj. përmes studimeve të ndryshme të rastit. Aftësia, për të përdorur dhe për të reflektuar në mënyrë të diferencuar nocionet bazë dhe konceptet e politikës, është kusht paraprak bazë për marrëdhënien e orientuar sipas qëllimit me problemet politike. Qëllimi nuk është vetëm të mësuarit përmendësh të përkufizimeve, por një përpunim dhe shqyrtim konstruktiv i problemeve. (*Kompetenca objektive*)

Qëndrimet e mësuesve në edukimin politik

Edhe mësuesit, si çdo person tjetër të lirë në një vend demokratik, kanë interesat e tyre politike. Megjithatë ka ndryshime të mëdha të interesave të tyre në lidhje me moshën, gjininë dhe lëndën që ato japin. P.sh. mësuesit në moshë të vjetër janë mesatarisht më të interesuar për çështjet politike se mësuesit në moshë të re. Meshkujt janë më të interesuar se gratë. Mësuesit e lëndës histori dhe njohuri për shoqërinë/edukimi politik e vlerësojnë interesin e tyre politik më shumë se mësuesit e lëndëve të tjera.

Megjithatë zbatimi i edukimit politik në orët e mësimi është i lidhur shpesh me pasiguri. Mësuesit kanë frikë se mund të sulmohen personalisht, nëse ata përmbajtjet politike i trajtojnë si tema në orët e tyre të mësimi. Me të drejtë ekziston dyshimi, se edukimi politik duhet të mësohet në mënyrë objektive dhe supozohet se kritika e prindërve do të mund të jetë pasoja. Gjithashtu është i qartë edhe një aspekt tjetër: shumë mësues nuk kanë arsimimin e duhur për edukimin politik, prandaj janë shumë të kufizuar të japin mësim për edukimin politik.

Natyrisht nuk duhet të lejohet dhe është e papranueshme, që mësuesit të bëjnë propagandë, që nxënësit e tyre të zgjedhin një parti të caktuar, apo që mësuesit të përfaqësojnë mendimin e tyre personal politik. Prandaj është e nevojshme dhe e domosdoshme të bëhet dallimi dhe ndryshimi midis edukimit politik dhe propagandës partiake politike.

Po kështu nuk është e lejueshme, që mësuesi të përpiket të bindë nxënësit me mendimin e tij personal, përkundrazi në qendër të diskutimeve të tilla duhet të qëndrojë diskursi midis nxënësve. Por, nga ana tjetër, mësuesve u lejohet të japin mendime dhe gjykime në mësim, madje nga këndvështrimi didaktik është e nevojshme. Nëse mësuesit japin mendimet e tyre, atëherë nxënësit duhet të inkurajohen të mbajnë një qëndrim kritik ndaj tyre. Nëse nxënësit nuk ia dalin dot mbanë që të mbajnë pozicione të kundërta ndaj mendimit të mësuesve, atëherë mësuesit duhet të formulojnë vetë pozicione alternative ose pika të mundshme kritike për t'i parë interesat e tyre në mënyrë kritike si dhe për të karakterizuar dhe dalluar gjykimet e vlefshme dhe vendimet konceptuale dhe për t'i sjellë këto në debat.

Edhe kritika dhe aftësia për të kritikuar janë qendrore për edukimin politik dhe prandaj nxënësit lejohen dhe duhet të konfrontohen edhe me kritikën. Në të vërtetë, kritika nuk është kufizim i shprehjes së lirë të mendimit, përkundrazi është më shumë një kusht paraprak për këtë gjë. Qëllimi i një kritike në mendimin e nxënësve nuk mund të jetë asnjëherë marrja në mënyrë të pereflektuar të një mendimi të dëshiruar. Kritika në mendimin e nxënësve duhet të formulohet në atë mënyrë nga mësuesit, që ajo të nxisë aftësinë e nxënësve për të kritikuar.

Faktikisht, të inkurajosh mësuesit, që të integrojnë tema politike në orët e tyre të mësimi, do të jetë një nga sfidat e mëdha për edukimin politik në shkollë në vitet e ardhshme. Prandaj është e rëndësishme që mësuesve t'u jepet siguri për hapësirën vepruese që u vihet atyre në dispozicion.

Përfundime

Edukimi politik është i mundur vetëm në shtete demokratike, sepse në shtete autoritare nuk ekziston asnjë interes për qytetarë kritikë dhe përgjegjës. Edukimi politik duhet të nxisë tek nxënësit

kuptimin për politikën dhe këndvështrimet në kontekstet politike. Për këtë është e nevojshme, që mësuesit të kenë një kuptim koherent të politikës dhe t'u japin nxënësve pikat e lidhjes me politikën. Edukimi politik duhet të mundësojë aftësinë orientuese në botën sociale dhe t'i aftësojë nxënësit në aftësinë e tyre të marrjes së vendimeve dhe të bërjes së kritikave në kontekst me fenomenet shoqërore. Nxënësit duhet të njohin diskursin si dhe aftësinë për t'u marrë me konfliktet dhe kompromiset si parime bazë të qëndrimeve demokratike. Nxënësit nuk duhet të konfrontohen me teori abstrakte, por ata duhet të aftësohen që të konceptojnë, të kuptojnë dhe të gjykojnë bashkëjetesën njerëzore. Veçanërisht e rëndësishme në mësim është që të krijosh një lidhje apo marrëdhënie me botën që na rrethon. Gatishmëria në pjesëmarrje politike mund të shikohet si qëllim të një edukimi politik të realizuar me sukses.

Rëndësia e të mësuarit politik në moshë të hershme mund të shikohet si kusht paraprak për mënyra demokratike veprimi të mëvonshme. Përveç kësaj edhe paragjykimet mund të zvogëlohen nëpërmjet të mësuarit politik në moshë të hershme. Edukimi politik duhet të ketë në tërësinë e tij si pikënisje individin dhe jo sistemin shtetëror. Si rrjedhojë, edukimi politik në moshë të hershme nuk duhet të prezantojë struktura ligjore-shtetërore, por të mbështesë të rinjtë në të "bërit anëtar politik-shoqëror".

Në fakt, të gjithë ne dëshirojmë një kulturë të fortë demokratike, e cila mbahet nga respekti dhe vlerësimi reciprok. Ne dëshirojmë njerëz aktiv, të përgjegjshëm dhe që mendojnë në mënyrë të pavarur në vendin tonë, të cilët kanë një ndikim konstruktiv në shoqëri dhe shtet. Për këtë qëllim edukimi i hershëm politik duhet të mbështesë dhe inkurajojë nxënësit që të formojnë mendimin e tyre personal dhe të marrin pjesë aktive në proceset demokratike.

BIBLIOGRAFI

- Ackermann, P., Breit, G., Cremer, W., Massing, P., Weinbrenner, P. (Eds.). (2015). *Politikdidaktik kurzgefasst: 13 Planungsfragen für den Unterricht*. Schwalbach/Ts.: Wochenschau.
- Autorengruppe Fachdidaktik. (2016). *Was ist gute politische Bildung?* Schwalbach/Ts.: Wochenschau.

- Bergmann, K. (2008). *Multiperspektivität. Geschichte selber denken*. Schwalbach/Ts.: Wochenschau.
- Goll, T. (2014). "Problemorientierung". In W. Sander, *Handbuch Politische Bildung* (pp. 258-265). Schwalbach/Ts.: Wochenschau.
- Grammes, T. (2014b). "Exemplarisches Lernen". In W. Sander, *Handbuch Politische Bildung* (pp. 249-257). Schwalbach/Ts.: Wochenschau.
- Hellmuth, T., Kühberger, C. (2016). *Kommentar zum Lehrplan der Neuen Mittelschule und der AHS-Unterstufe „Geschichte und Sozialkunde/Politische Bildung“*.
- Juchler, I. (2014). "Wissenschaftsorientierung". In W. Sander, *Handbuch Politische Bildung* (pp. 284-292). Schwalbach/Ts.: Wochenschau.
- Larcher, E., Zandonella, M. (2014) "Politische Bildnerinnen 2014". *Politische Bildung in Volksschulen und Schulen der Sekundarstufe I in Wien*. (S. Forschungsbericht, Ed) Wien.
- Ohlmeier, B. (2007). "Politische Sozialisation von Kindern im Grundschulalter". In D. Richter, *Politische Bildung von Anfang an* (pp. 54-72). Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung.
- Sander, W. (2005) "Theorie der politischen Bildung: Geschichte – didaktische Konzeptionen – aktuelle Tendenzen und Probleme". In W. Sander, *Handbuch Politische Bildung* (pp. 13-47). Schwalbach/Ts.: Wochenschau.
- Strauss, Gerhard: *Der politische Wortschatz: zur Kommunikations- und Textsortenspezifik*, Tübingen: Narr. 1986.
- Van Deth, J. (2007). *Kinder und Politik. Politische Einstellungen von jungen Kindern im ersten Grundschuljahr*. Wiesbaden: Springer.
- Zelger, Sabine; Krammer, Stefan (Hrsg.): *Literatur und Politik im Unterricht*, 1. Auflage, 2015.

